

Elektrostatika	2
32_ Elektrický náboj	2
33_ Elektroskop	2
34_ Izolovaný vodič v elektrickém poli	3
Izolant v elektrickém poli	3
35_ Siločáry elektrického pole (myšlené čáry)	3
36_ Elektrický obvod	4
37_ Elektrický proud	5
38_ Měření proudu	6
39_ Elektrické napětí	8
Měření proudu a napětí - řešení	10
40_ Ohmův zákon	11
41_ Ohmův zákon - příklady	11
42_ Elektrický odpor vodiče	13
43_ Elektrický odpor rezistoru	14
44_ Sériové zapojení rezistorů (za sebou)	14
45_ Paralelní zapojení rezistorů (vedle sebe)	16
46_ PL: Zapojování rezistorů	19
47_ Rezistor s plynule proměnným odporem	23

Elektrostatika

- část fyziky, která studuje elektrické jevy

32_Elektrický náboj

značka: **Q**   jednotka: **C** (kulomb) $1 \text{ C} \approx 6 \cdot 10^{18} e^-$
 μC (mikrokulomb) $1 \text{ C} = 1\,000\,000 \mu\text{C}$

Částice s elementárním el. nábojem:

elektron (záporný náboj)

proton (kladný náboj)

Atomy

el. neutrální částice

počet protonů (p^+) = počtu elektronů (e^-)

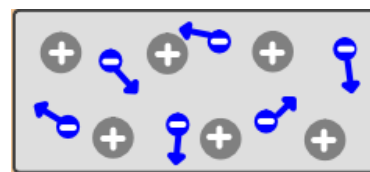
Ionty

el. nabitě částice

počet $p^+ \neq$ počtu e^-

Elektrický vodič

- ☉ látka, která **obsahuje volně pohyblivé nabitě částice** (elektrony, ionty)
- ☉ kovy, roztoky solí (elektrolyty), ionizovaný plyn

V elektrickém poli je pohyb volných nabitých částic usměrněn.

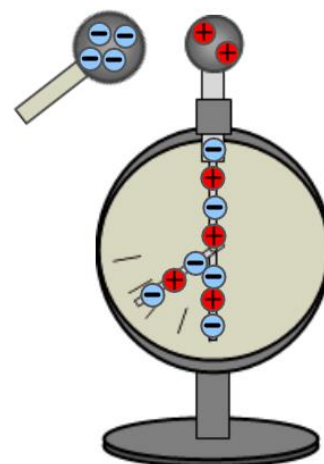
Elektrický izolant

- ☉ látka, která **neobsahuje** volně pohyblivé nabitě částice
- ☉ papír, plast, sklo, suché dřevo

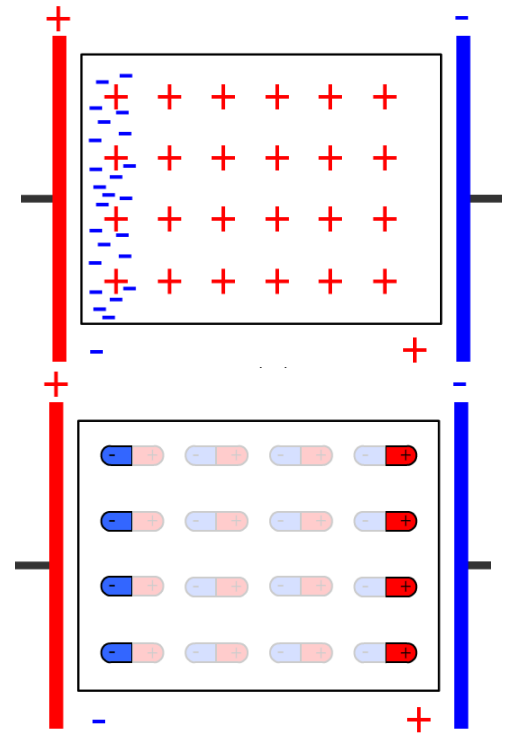
33_Elektroskop

- ☉ zjišťujeme jím, zda je těleso nabitě
- ☉ větší výchylka $\Rightarrow$ větší odpudivá síla $\Rightarrow$ větší náboj
- ☉ **dotykem** nabitěho tělesa se nabije **trvale stejným nábojem**
- ☉ přiblížením nabitěho tělesa se elektroskop nabije dočasně
- ☉ spojíme-li jej vodivě se zemí, dojde k jeho vybití (elektroskop jsme **uzemnili**)

34_Izolovaný vodič v elektrickém poli

Vložíme-li izolovaný kovový vodič do el. pole, dojde k **elektrostatické indukci**, volné elektrony se ve vodiči přesunou tak, že na jednom jeho konci převládá záporný náboj a na druhém konci kladný náboj.

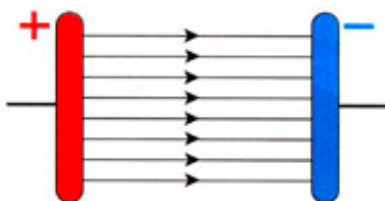
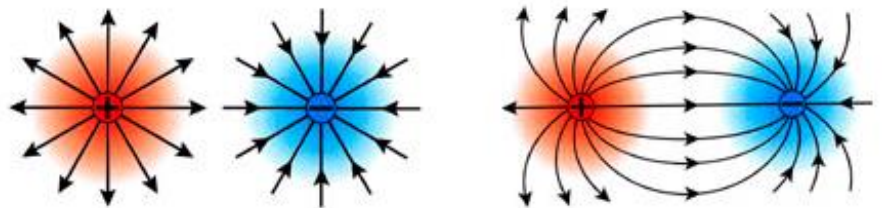
Izolant v elektrickém poli

Vložíme-li těleso z izolantu do el. pole, dojde k **polarizaci izolantu**. Elektricky nabitě částice uvnitř atomů se přesunou tak, že na jednom konci tělesa se projeví kladný náboj (pól) a na protilehlém konci záporný náboj (pól)

- ! Při elektrostatické indukci i polarizaci izolantu se na straně tělesa, která je bližší k elektricky nabitěmu tělesu, projeví nesouhlasný náboj.
- Elektricky nabitě těleso, může **přitahovat** i el. nenabitě těleso.

35_Siločáry elektrického pole (myšlené čáry)

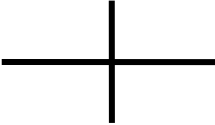
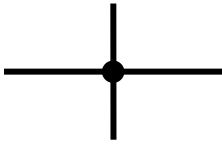
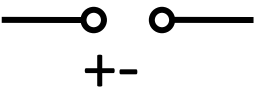
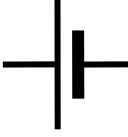
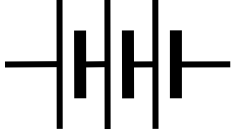

- ⊙ zobrazují silové působení el. pole na částici s kladným nábojem
- ⊙ směr siločar:
od kladně nabitěho tělesa k záporně nabitěmu tělesu

stejnorodé elektrické pole

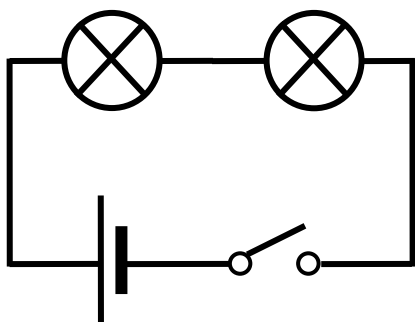
ve všech místech působí na nabitou částici stejně velká síla

36_Elektrický obvod

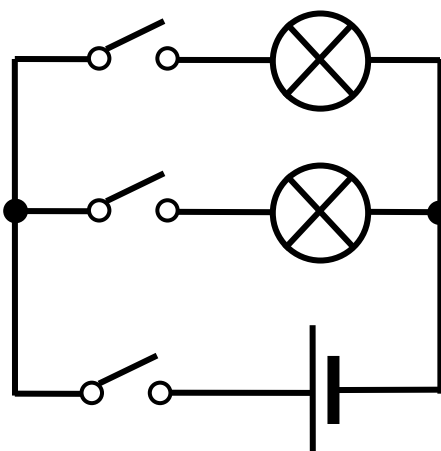
		
vodič	2 vodiče, které se nedotýkají	2 vodiče, které se dotýkají - uzel
		
zdroj napětí	zdroj napětí elektrický článek	zdroj napětí baterie el. článků
		
spínač - rozepnutý	spínač - sepnutý	rezistor
		
žárovka	ampérmetr	voltmetr

Možnosti zapojení žárovek v elektrickém obvodu:

a) **za sebou (sériově)**
jednoduchý obvod

b) **vedle sebe (paralelně)**
rozvětvený obvod

37_Elektrický proud

El. obvodem prochází proud, když

- ⊙ je v obvodu zapojen zdroj el. napětí např. elektrický článek a současně
- ⊙ je obvod vodivě uzavřen

Účinky elektrického proudu v obvodu, např.

- ⊙ žárovka svítí
- ⊙ zvonek zvoní
- ⊙ topná spirála se zahřívá
- ⊙ okolo cívky s proudem je magnetické pole

značka: **I**   jednotka: **A (ampér)**

výpočet: $I = \frac{Q}{t}$ **A** $\xrightarrow{1\ 000}$ **mA** $\xrightarrow{1\ 000}$ **μA**

převody: 0,2 A = 200 mA   30 μA = 0,000 03 A

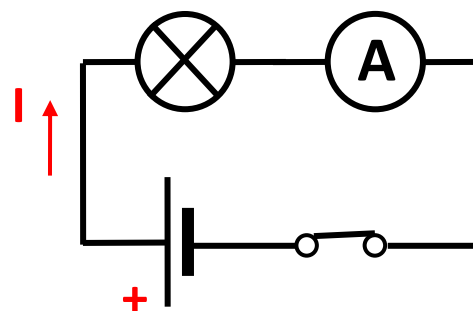
                  300 mA = 0,3 A   0,000 05A = 50 μA

Uzavřením obvodu se zdrojem el. napětí vznikne ve všech jeho částech el. pole, proto dojde působením el. síly k usměrnění pohybu volných elektronů (obvodem prochází el. proud).

Směr el. proudu je stanoven **od kladného k zápornému pólu zdroje napětí.**

Velikost el. proudu měříme **ampérmetrem**, který se do obvodu připojuje **sériově.**

V nerozvětveném obvodu je velikost proudu ve všech částech obvodu stejná, na místě připojení ampérmetru tedy nezáleží.

38_Měření proudu

Měřicí přístroje: **multimetry** (digitální, analogové)

Měříme jimi: **proud, napětí, odpor**

Zásady měření:

- ⊗ ampérmetr připojujeme sériově
- ⊗ záporný pól zdroje připojíme na svorku COM, kladný pól na svorku označenou jednotkou měřené veličiny
- ⊗ multimetr nastavíme (začínáme na největším rozsahu přístroje)
- ⊗ nižší rozsah ⇒ přesnější měření

Výpočet velikosti el. proudu

Př.: rozsah: 0 - **100 mA**

dílků na stupnici: **20**

ručička ukazuje: **15 dílků**

proud = proud odpovídající 1 dílku · dílků = $\frac{\text{rozsah}}{\text{dílků na stupnici}} \cdot \text{dílků}$

$$I = \frac{100}{20} \cdot 15 = 75 \text{ mA}$$

Pracovní list: odkaz [řešení](#)

Měření el. proudu

- rozsah
- celkem dílků na stupnici
- proud odpovídající 1 dílku
- počet dílků
- elektrický proud

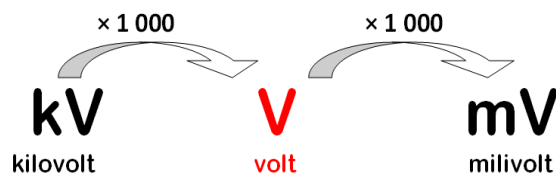
	1	2						
	3	4	5	6	7	8		
rozsah								
stupnice								
I (1 dílek) =								
dílků								
I =								

39_Elektrické napětí

fyzikální veličina

značka: **U**

jednotka: **V volt**

Převody: 200 mV = 0,2 V   0,3 kV = 300 V
 2,3 kV = 2300 V   3 000 V = 3 kV

Zdroje elektrického napětí:

- ⊙ el. články, baterie el. článků, knoflíkové baterie
- ⊙ akumulátory (lze je dobít)

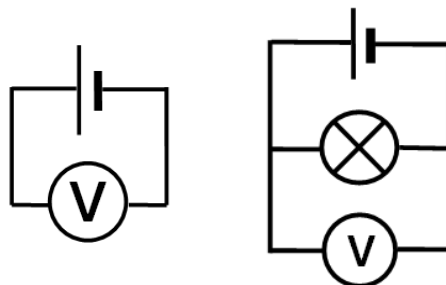
značka				
napětí	1,5 V	$3 \cdot 1,5 = \mathbf{4,5 V}$		voltmetr

Možnosti zapojení elektrických článků

<p>sériové zapojení</p> <p>U = 3 V napětí je dvojnásobné</p>	<p>paralelní zapojení</p> <p>U = 1,5 V napětí je rovno napětí jednoho článku, dvojnásobná doba do vybití</p>
--	--

Měření napětí

- měříme **voltmetrem**
- voltmetr připojujeme **paralelně**
- nastavíme měření stejnosměrného napětí
- rozsah (od největšího k nejmenšímu)
- hlídáme si póly

Pracovní list:

Měření el. napětí

- rozsah
- celkem dílků na stupnici
- napětí odpovídající 1 dílku
- počet dílků
- elektrické napětí

1

2

3

4

5

6

7

8

	1	2	3	4	5	6	7	8
rozsah								
stupnice								
U (1 dílek) =								
dílků								
U =								

Měření proudu a napětí - řešení

PL: Měření proudu – řešení

	1	2	3	4	5	6	7	8
rozsah	1 mA	300 mA	1 mA	60 μ A	30 mA	0,6 A	30 μ A	30 mA
stupnice	50	50	50	30	50	30	50	30
I (1 dílek) =	0,02 mA	6 mA	0,02 mA	2 μ A	0,6 mA	0,02 A	0,6 μ A	1 mA
dílků	15	37	36	19	31	19	6	12
I =	0,3 mA	222 mA	0,72 mA	38 μA	18,6 mA	0,38 A	3,6 μA	12 mA

PL: Měření napětí – řešení

	1	2	3	4	5	6	7	8
rozsah	10 V	6 V	1 V	15 V	1 V	6 V	20 V	300 V
stupnice	50	30	50	30	50	30	50	30
U (1 dílek) =	0,2 V	0,2 V	0,02 V	0,5 V	0,02 V	0,2 V	0,4 V	10 V
dílků	21	8	40	14	9	29	43	19
U =	4,2 V	1,6 V	0,8 V	7 V	0,18 V	5,8 V	17,2 V	190 V

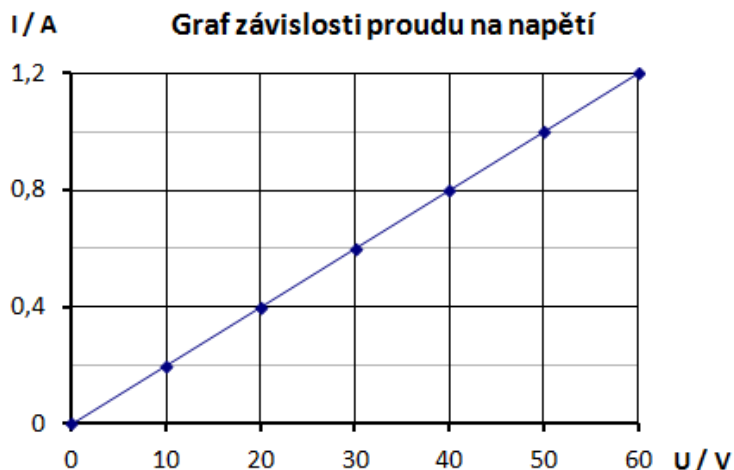
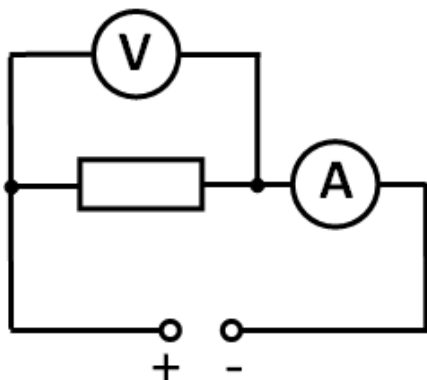
40_ Ohmův zákon

$$I = \frac{U}{R}$$

I	el. proud	[A]
U	el. napětí	[V]
R	el. odpor	[Ω ohm]

Elektrický proud **I** v kovovém vodiči je přímo úměrný el. napětí **U** mezi konci vodiče.

K sestavení grafu stačí dva body.

Rezistor

- ⊗ součástka (vodič navinutý na válci z el. izolantu)
- ⊗ jeho odpor závisí na vlastnostech vodiče

Odpor rezistoru je daný podílem napětí mezi svorkami rezistoru a proudem, který rezistorem prochází.

$$R = \frac{U}{I}$$

Vodič má elektrický odpor **1 ohm**, jestliže při el. napětí 1 volt mezi konci vodiče prochází vodičem proud 1 ampér.

Odkaz: http://www.walter-fendt.de/html5/phcz/ohmslaw_cz.htm

41_ Ohmův zákon - příklady

1. Jaký proud prochází spotřebičem o odporu 100 Ω, je-li připojen k napětí 20 V?

$$R = 100 \Omega$$

$$U = 20 \text{ V}$$

$$I = ? [\text{A}]$$

$$I = \frac{U}{R} = \frac{20}{100} = 0,2 \text{ A}$$

Spotřebičem prochází proud 0,2 A.

2. Na lidské tělo, jehož odpor je $3 \text{ k}\Omega$, může mít smrtelné účinky proud $0,1 \text{ A}$. Jaké napětí odpovídá tomuto proudu?

$$R = 3 \text{ k}\Omega = 3\,000 \Omega$$

$$I = 0,1 \text{ A}$$

$$U = ? [\text{V}]$$

$$U = R \cdot I = 3000 \cdot 0,1 = 300 \text{ V}$$

Tomuto proudu odpovídá napětí 300 V .

3. Vlákem žárovky o odporu 920Ω prochází proud 250 mA . K jakému napětí je žárovka připojena?

$$R = 920 \Omega$$

$$I = 250 \text{ mA} = 0,25 \text{ A}$$

$$U = ? [\text{V}]$$

$$U = R \cdot I = 920 \cdot 0,25 = 230 \text{ V}$$

Tomuto proudu odpovídá napětí 230 V .

4. Jaký odpor má spotřebič, kterým při napětí 6 V na jeho svorkách prochází proud $0,03 \text{ A}$?

$$U = 6 \text{ V}$$

$$I = 0,03 \text{ A}$$

$$R = ? [\Omega]$$

$$R = \frac{U}{I} = \frac{6}{0,03} = 200 \text{ ohmů}$$

Spotřebič má odpor 200Ω

5. Při el. napětí 16 V mezi konci rezistoru jím prochází el. proud $0,2 \text{ A}$. Jaký proud bude tímto rezistorem procházet, připojíme-li jej ke zdroji napětí 48 V ?

42_Elektrický odpor vodiče

Značka: **R**
 Jednotka: **Ω**   **M Ω** **→** **k Ω** **→** **Ω**

Převody: 300 k Ω =   300 000 Ω 6 000 Ω =   6 k Ω
                   0,05 M Ω =   50 000 Ω 7,05 k Ω =   7 050 Ω

Výpočet: El. odpor vodiče závisí na: **větší odpor má:**

$$R = \rho \frac{l}{S}$$

@	délce vodiče	l	[m]	delší vodič
@	obsahu příčného řezu	S	[m ²]	slabší vodič
@	materiálu (měrný el. odpor)	ρ	[Ω m]	viz tabulky
@	teplotě			teplejší vodič

Měrný elektrický odpor látky

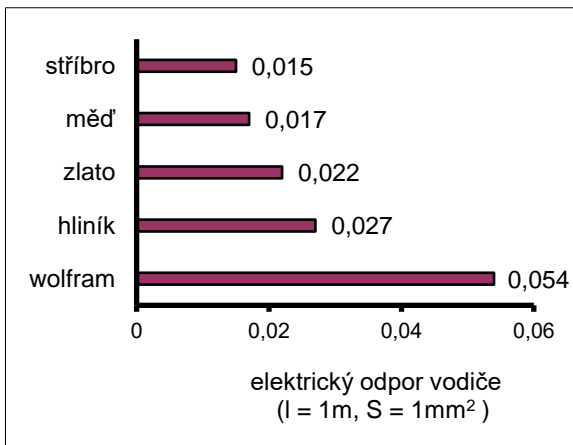
př.: $\rho_{\text{mědi}} = 0,0169 \cdot 10^{-6} \Omega\text{m}$

1 m měděného vodiče s obsahem příčného řezu 1 mm² má el. odpor 0,0169 Ω .

graf neopisujte

Měď a hliník mají malý měrný el. odpor, a proto se užívají jako spojovací vodiče.

Konstantan má velký měrný el. odpor (0,49 $\cdot 10^{-6} \Omega\text{m}$), a proto se užívá jako odporový drát.

Př.: Vypočti odpor konstantanového drátu o průřezu 2 mm² a délce 100 m.

$$S = 2 \text{ mm}^2 = \mathbf{2 \cdot 10^{-6} \text{ m}^2}$$

$$l = 100 \text{ m}$$

$$\rho_{\text{ko}} = 0,49 \cdot 10^{-6} \Omega\text{m}$$

$$R = ? [\Omega]$$

$$R = \rho \frac{l}{S} = 0,49 \cdot 10^{-6} \cdot \frac{100}{2 \cdot 10^{-6}} = 24,5 \text{ ohmů}$$

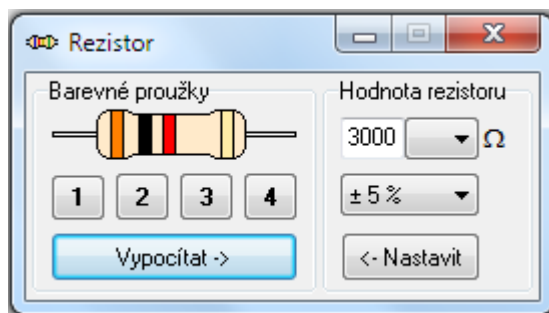
Konstantanový drát má odpor 24,5 ohmů.

43_Elektrický odpor rezistoru

- ⊙ změříme ohmmetrem
- ⊙ výpočtem $R = \frac{U}{I}$ (musíme znát proud procházející rezistorem a napětí na svorkách rezistoru)
- ⊙ podle barevných proužků

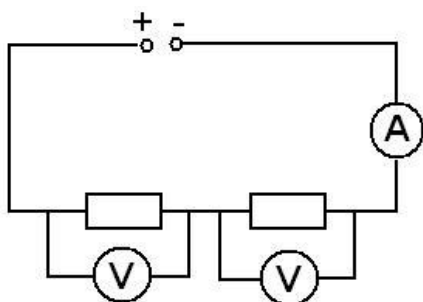

3000 Ω $\pm$ 5%

Odkazy: <http://micro.magnet.fsu.edu/electromag/java/ohmslaw/index.html>
<http://www.slunecnice.cz/sw/rezistor-smitka/>

44_Sériové zapojení rezistorů (za sebou)

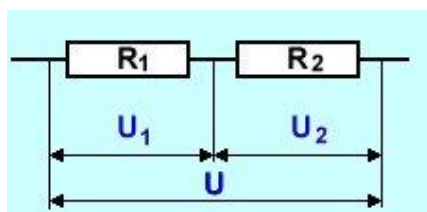

Velikost el. **proudu** procházejícího jednoduchým el. obvodem je ve všech částech **stejná**.

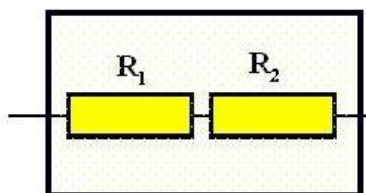
$$I = I_1 = I_2$$

Napětí U mezi vnějšími svorkami dvou rezistorů spojených sériově se rovná součtu napětí **U₁** a **U₂** mezi svorkami jednotlivých rezistorů.

$$U = U_1 + U_2$$

R

Výsledný odpor R dvou rezistorů spojených sériově se rovná součtu odporů **R₁**, **R₂** obou rezistorů.

$$R = R_1 + R_2$$

$$\frac{U_1}{U_2} = \frac{R_1}{R_2}$$

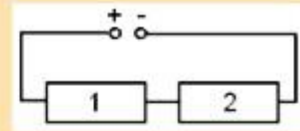
Poměr napětí mezi svorkami dvou rezistorů spojených sériově, se rovná **poměru jejich odporů**.

1.

Vypočti:

- a) výsledný elektrický odpor.
 b) velikost procházejícího el. proudu.
 c) napětí na svorkách 1. rezistoru
 d) napětí na svorkách 2. rezistoru

$R_1 = 8 \Omega$

$R_2 = 4 \Omega$

$U = 12 \text{ V}$

Zápis:

Vypočti:

Rovnice:

Výpočet:

a) $R = ? [\Omega]$

$R = R_1 + R_2 = 8 + 4 = 12 \Omega$

Odpověď:

Výsledný odpor rezistorů je 12 ohmů.

b) $I = ? [\text{A}]$

$I = U : R = 12 : 12 = 1 \text{ A}$

Odpověď:

Rezistory prochází proud 1 ampér.

c) $U_1 = ? [\text{V}]$

$U_1 = R_1 \cdot I = 8 \cdot 1 = 8 \text{ V}$

Odpověď:

Na prvním rezistoru je napětí 8 voltů.

d) $U_2 = ? [\text{V}]$

$U_2 = R_2 \cdot I = 4 \cdot 1 = 4 \text{ V}$

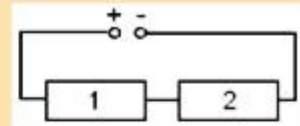
Odpověď:

Na druhém rezistoru je napětí 4 volty.

2.

Vypočti:

- a) výsledný elektrický odpor
 b) el. odpor 2. rezistoru
 c) napětí na svorkách 1. rezistoru
 d) napětí na svorkách 2. rezistoru

$U = 6 \text{ V}$

$I = 0,5 \text{ A}$

$R_1 = 2 \Omega$

Zápis:

Vypočti:

Rovnice:

Výpočet:

a) $R = ? [\Omega]$

$R = U : I = 6 : 0,5 = 12 \Omega$

Odpověď:

Výsledný odpor rezistorů je 12 ohmů.

b) $R_2 = ? [\Omega]$

$R_2 = R - R_1 = 12 - 2 = 10 \Omega$

Odpověď:

Druhý rezistor má odpor 10 ohmů.

c) $U_1 = ? [\text{V}]$

$U_1 = R_1 \cdot I = 2 \cdot 0,5 = 1 \text{ V}$

Odpověď:

Na prvním rezistoru je napětí 1 volt.

d) $U_2 = ? [\text{V}]$

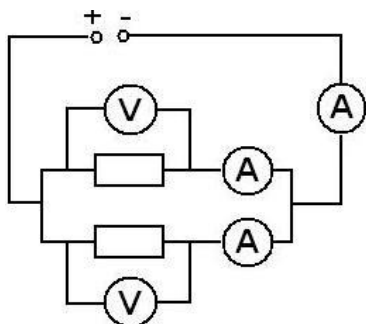
$U_2 = R_2 \cdot I = 10 \cdot 0,5 = 5 \text{ V}$

Odpověď:

Na druhém rezistoru je napětí 5 voltů.

45_Paralelní zapojení rezistorů (vedle sebe)

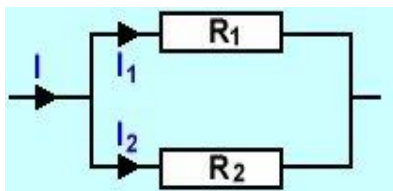

Napětí U_1 a U_2 mezi svorkami paralelně zapojených rezistorů je rovno **napětí zdroje U** .

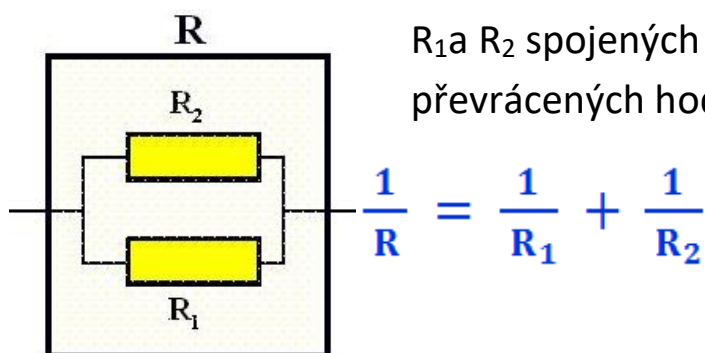
$$U = U_1 = U_2$$

El. proud v nerozvětvené části el. obvodu se rovná součtu el. proudů v jednotlivých větvích.

$$I = I_1 + I_2$$

Převrácená hodnota **výsledného odporu R** rezistorů R_1 a R_2 spojených paralelně se rovná součtu převrácených hodnot odporů jednotlivých rezistorů.

$$\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_2}{R_1}$$

Poměr proudů, které prochází rezistory v jednotlivých větvích je **opačný než poměr jejich odporů**.

Odkaz: http://www.walter-fendt.de/ph14cz/combres_cz.htm

Napětí: 4,00 V
Proud: 0,0400 A
Odpor: 100 Ω

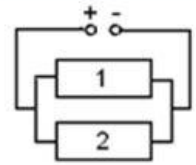
© W. Fendt 2002
 © M. Panoš 2005

(nepsat)

1.

V obvodu jsou zapojeny paralelně 2 rezistory o odporech 12 a 6 ohmů. Nerozvětvenou částí obvodu prochází el. proud 3 A.
Vypočti výsledný elektrický odpor.

Zápis:

$$R_1 = 12 \Omega$$

$$R_2 = 6 \Omega$$

$$I = 3 \text{ A}$$

Rovnice:

Výpočet:

a) $R = ? [\Omega]$

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \quad ?$$

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{12} + \frac{1}{6} = \frac{1+2}{12} = \frac{3}{12} \quad ?$$

$$R = \frac{12}{3} = 4 \Omega \quad ?$$

Odpověď: Výsledný odpor rezistorů je 4 ohmy.

Výsledný elektrický odpor R paralelně zapojených rezistorů **je menší než odpor rezistorů R₁ a R₂.**

http://www.walter-fendt.de/ph14cz/combres_cz.htm

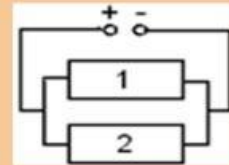
1.

Vypočti:

b) napětí zdroje

c) proud procházející 1. rezistorem

d) proud procházející 2. rezistorem

$$R_1 = 12 \Omega$$

$$R_2 = 6 \Omega$$

$$I = 3 \text{ A}$$

Zápis:

$$R_1 = 12 \Omega$$

$$R_2 = 6 \Omega$$

$$I = 3 \text{ A}$$

Rovnice:

Výpočet:

b) $U = ? [\text{V}]$

$$U = R \cdot I = 4 \cdot 3 = 12 \text{ V} \quad ?$$

Odpověď: Napětí zdroje je 12 V.

c) $I_1 = ? [\text{A}]$

$$I_1 = \frac{U}{R_1} = \frac{12}{12} = 1 \text{ A} \quad ?$$

Odpověď: Prvním rezistorem prochází proud 1 A.

d) $I_2 = ? [\text{A}]$

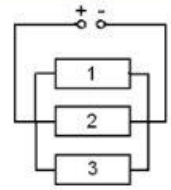
$$I_2 = \frac{U}{R_2} = \frac{12}{6} = 2 \text{ A} \quad ?$$

Odpověď: Druhým rezistorem prochází proud 2 A.

2.

V obvodu jsou paralelně zapojeny 3 rezistory. Rezistory mají odpory 6Ω , 4Ω a 12Ω . Napětí zdroje je 24 V . Vypočti výsledný el. odpor.

Zápis: $R_1 = 6 \Omega$ $R_2 = 4 \Omega$ $R_3 = 12 \Omega$ $U = 24 \text{ V}$

Rovnice:

a) $R = ? [\Omega]$

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3} \quad ?$$

Výpočet:

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{6} + \frac{1}{4} + \frac{1}{12} = \frac{2+3+1}{12} = \frac{6}{12} \quad ?$$

$$R = \frac{12}{6} = 2 \Omega \quad ?$$

Odpověď: Výsledný odpor rezistorů je 2 ohmy.

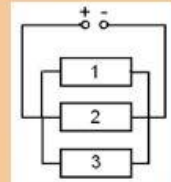
Výsledný elektrický odpor R paralelně zapojených rezistorů **je menší než odpor rezistorů R_1 , R_2 i R_3 .**

2.

Vypočti:

b) el. proud v nerozvětvené části obvodu

c) proud procházející jednotlivými rezistory I_1, I_2, I_3

Zápis: $R_1 = 6 \Omega$ $R_2 = 4 \Omega$ $R_3 = 12 \Omega$ $U = 24 \text{ V}$

b) $I = ? [\text{A}]$

$$I = \frac{U}{R} = \frac{24}{2} = 12 \text{ A} \quad ?$$

Odpověď: Nerozvětvenou částí obvodu prochází proud 12 A.

c) $I_1 = ? [\text{A}]$

$$I_1 = \frac{U}{R_1} = \frac{24}{6} = 4 \text{ A} \quad ?$$

Odpověď: Prvním rezistorem prochází proud 4 A.

d) $I_2 = ? [\text{A}]$

$$I_2 = \frac{U}{R_2} = \frac{24}{4} = 6 \text{ A} \quad ?$$

Odpověď: Druhým rezistorem prochází proud 6 A.

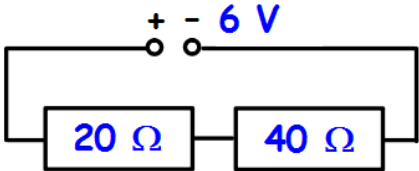
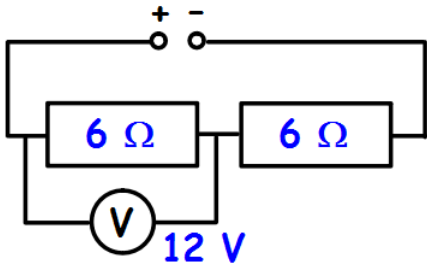
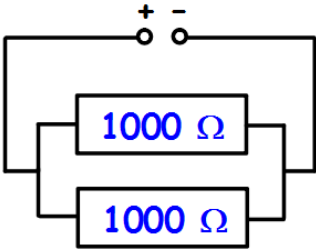
e) $I_3 = ? [\text{A}]$

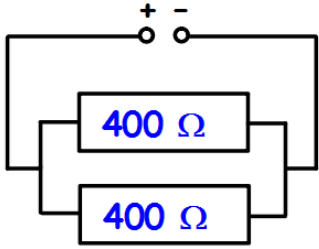
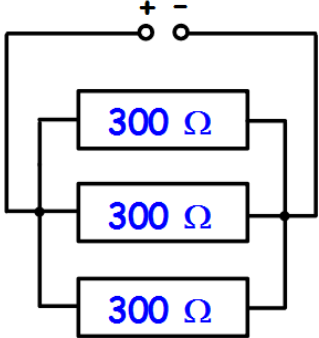
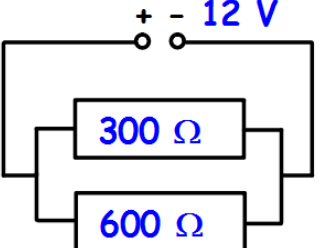
$$I_3 = \frac{U}{R_3} = \frac{24}{12} = 2 \text{ A} \quad ?$$

Odpověď: Třetím rezistorem prochází proud 2 A.

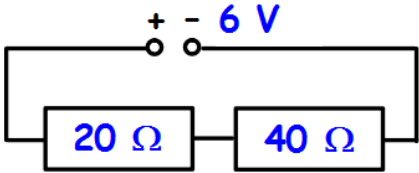
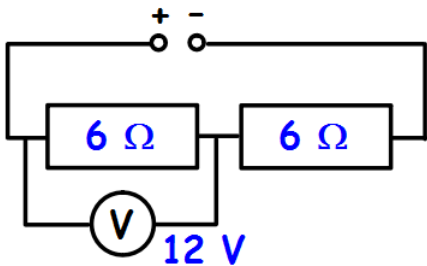
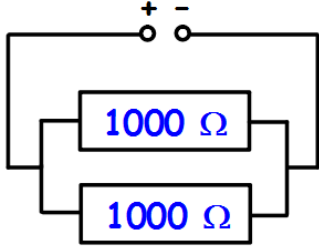

46_PL: Zapořádání rezistorů

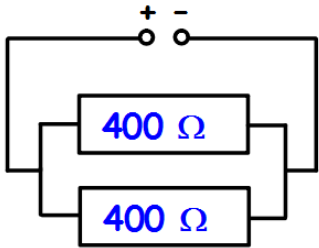
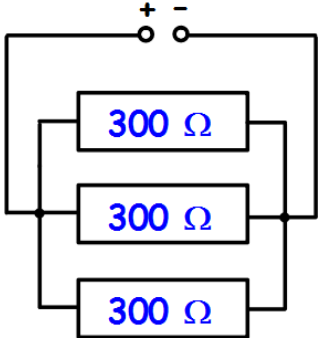
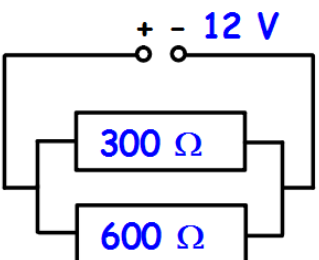
Zadání + zápis:	Řešení:
<p>1.</p> <p>The diagram shows a series circuit. At the top, there is a DC voltage source labeled "6 V" with a "+" sign on the left and a "-" sign on the right. Below the source, two resistors are connected in series: a 20Ω resistor on the left and a 40Ω resistor on the right.</p>	<p>$R = ?$</p> <p>$I = ?$</p> <p>$U_1 = ?$</p> <p>$U_2 = ?$</p>
<p>2.</p> <p>The diagram shows a series circuit. At the top, there is a DC voltage source labeled "12 V" with a "+" sign on the left and a "-" sign on the right. Below the source, two 6Ω resistors are connected in series. A voltmeter, represented by a circle with a "V" inside, is connected in parallel across the first 6Ω resistor.</p>	<p>$R = ?$</p> <p>$I_1 = ?$</p> <p>$I = ?$</p> <p>$U_2 = ?$</p> <p>$U = ?$</p>
<p>3.</p> <p>The diagram shows two 1000Ω resistors connected in parallel. The top terminals are marked with "+" and "-" signs, indicating a DC source connection.</p>	<p>$R = ?$</p>

Zadání + zápis:	Řešení:
<p>4.</p> 	<p>$R = ?$</p>
<p>5.</p> 	<p>$R = ?$</p>
<p>6.</p> 	<p>$R = ?$</p> <p>$I = ?$</p> <p>$I_1 = ?$</p> <p>$I_2 = ?$</p>

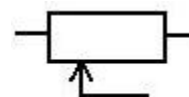
PL: Zapojování rezistorů - řešení

Zadání + zápis:	Řešení:
<p>1.</p> <p>$R_1 = 20 \Omega$ $R_2 = 40 \Omega$ $U = 6 \text{ V}$</p>	<p>$R = ?$ $R = R_1 + R_2 = 20 + 40 = 60 \text{ ohmů}$ Výsledný odpor rezistorů je 60 ohmů.</p> <p>$I = ?$ $I = \frac{U}{R} = \frac{6}{60} = 0,1 \text{ A}$</p> <p>$U_1 = ?$ Oběma rezistory prochází proud 0,1 A. $U_1 = R_1 \cdot I_1 = 20 \cdot 0,1 = 2 \text{ V}$</p> <p>$U_2 = ?$ Napětí na svorkách 1. rezistoru je 2 V. $U_2 = R_2 \cdot I_2 = 40 \cdot 0,1 = 4 \text{ V}$ Napětí na svorkách 2. rezistoru je 4 V.</p>
<p>2.</p> <p>$R_1 = 6 \Omega$ $R_2 = 6 \Omega$ $U_1 = 12 \text{ V}$</p>	<p>$R = ?$ $R = R_1 + R_2 = 6 + 6 = 12 \text{ ohmů}$ Výsledný odpor rezistorů je 12 ohmů</p> <p>$I_1 = ?$ $I_1 = \frac{U_1}{R_1} = \frac{12}{6} = 2 \text{ A}$</p> <p>$I = ?$ $I = I_1 = I_2 = 2 \text{ A}$</p> <p>$U_2 = ?$ Rezistory prochází proud 2 A. $U_2 = R_2 \cdot I_2 = 6 \cdot 2 = 12 \text{ V}$</p> <p>$U = ?$ Napětí na 2. rezistoru je také 12 V. $U = R \cdot I$ nebo $U = U_1 + U_2$ $U = 12 \cdot 2 = 24 \text{ V}$ Napětí zdroje je 24 V.</p>
<p>3.</p> <p>$R_1 = 1000 \Omega$ $R_2 = 1000 \Omega$</p>	<p>$R = ?$ $\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$</p> $\frac{1}{R} = \frac{1}{1000} + \frac{1}{1000} = \frac{1+1}{1000} = \frac{2}{1000}$ $R = \frac{R}{1} = \frac{1000}{2} = 500 \text{ ohmů}$ <p>Výsledný odpor rezistorů je 500 ohmů.</p>

Zadání + zápis:	Řešení:
<p>4.</p> 	<p>R = ?</p> $\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$ $\frac{1}{R} = \frac{1}{400} + \frac{1}{400} = \frac{1+1}{400} = \frac{2}{400}$ $R = \frac{R}{1} = \frac{400}{2} = 200 \text{ ohmů}$
<p>Diskuse k úlohám 3, 4</p>	<p>Mají-li 2 paralelně zapojené rezistory stejný odpor, je hodnota výsledného odporu poloviční.</p>
<p>5.</p> 	<p>R = ?</p> $\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3}$ $\frac{1}{R} = \frac{1}{300} + \frac{1}{300} + \frac{1}{300} = \frac{1+1+1}{300} = \frac{3}{300}$ $R = \frac{R}{1} = \frac{300}{3} = 100 \text{ ohmů}$
<p>Diskuse k úloze 5</p>	<p>Mají-li 3 paralelně zapojené rezistory stejný odpor, je hodnota výsledného odporu třetinová.</p>
<p>6.</p> <p>R₁ = 300 Ω R₂ = 600 Ω U = U₁ = U₂ = 12 V</p>	<p>R = ?</p> $\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$ $\frac{1}{R} = \frac{1}{300} + \frac{1}{600} = \frac{2+1}{600} = \frac{3}{600}$ $R = \frac{R}{1} = \frac{600}{3} = 200 \text{ ohmů}$ <p>Výsledný odpor je 200 ohmů.</p> <p>I = ?</p> $I = \frac{U}{R} = \frac{12}{200} = 0,06 \text{ A}$ <p>Nerozvětvenou částí obvodu prochází proud 0,06 A.</p> <p>I₁ = ?</p> $I_1 = \frac{U_1}{R_1} = \frac{12}{300} = 0,04 \text{ A}$ <p>Prvním rezistorem prochází proud 0,04 A.</p> <p>I₂ = ?</p> $I_2 = \frac{U_2}{R_2} = \frac{12}{600} = 0,02 \text{ A}$ <p>Druhým rezistorem prochází proud 0,02 A.</p>

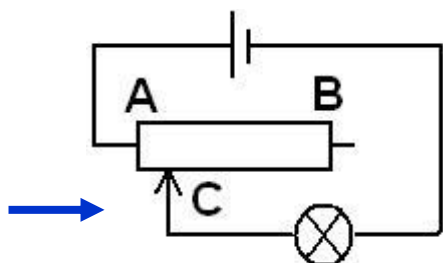
47_ Rezistor s plynule proměnným odporem

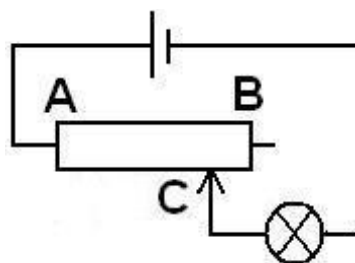
Použití:

elektrotechnická značka

1) Reostat – regulace velikosti el. proudu

žárovka zhasíná

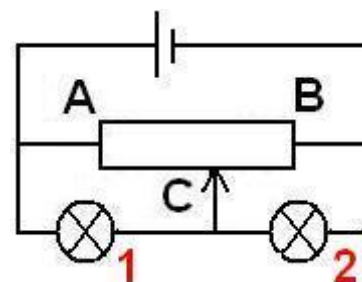

posunutím jezdce doprava se zvětšuje délka drátu cívky **AC**, zvětšuje se tedy el. odpor a zmenšuje velikost el. proudu procházejícího obvodem

2) Potenciometr – dělič napětí

posunutím jezdce **doprava** se:

- délka drátu (AC) se zvětšuje $\Rightarrow$ el. odpor se zvětšuje $\Rightarrow$ napětí na žárovce 1 se zvětšuje (**rozsvěcí se**)
- délka drátu (CB) se zmenšuje $\Rightarrow$ el. odpor se zmenšuje $\Rightarrow$ napětí na žárovce 2 se zmenšuje (**zhasíná**)

rozsvěcí se   zhasíná

Potenciometr se používá např. jako regulátor hlasitosti v každém radiopřijímači, magnetofonu nebo televizoru.